

РЕЗЮМЕТА

на научни трудове

на гл. ас. д-р Венцислав Емилов Перков,

представени за рецензиране, съгласно чл. 118 (1) от Правилника за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов” – Свищов, за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент” по област на висше образование:

3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление:

3.8 Икономика, научна специалност „Икономика и управление (търговия)”, обн. в ДВ бр. 94/29.11.2019 г.

Монография

Перков, В. Проблеми и перспективи пред обратната логистика в България. Библ. „Стопански свят”, бр. 135, АИ „Ценов”, Свищов, 2017, 160 с.

Замърсяването на околната среда е един от основните проблеми, стоящи пред държавните институции, предприятията и обществото. Събирането и повторното използване на създадените отпадъци е в основата на устойчивото развитие на цялата икономическа система.

Целта на автора е да изясни значението на обратната логистика за устойчивия растеж на предприятията. Обект на изследването са производствени и търговски предприятия от различни икономически сектори в България. Предмет на настоящото изследване са проблемите пред обратната логистика. Основната теза е, че внедряването на обратната логистика от българските предприятия води до по-ефективното използване на влаганите ресурси и спомага за тяхното устойчиво развитие. На тази база е проведено емпирично проучване, посредством разпространение на анкетна карта до определен брой респонденти. Резултатите от практическото изследване открояват проблемите пред внедряването на обратната логистика в България.

В глава първа са включени три параграфа. В първия е изяснена същността на обратната логистика и предпоставките за нейното възникване. Многообразието от определения, дадени от авторите за същността на обратната логистика, са обединени по следния начин: обратната логистика е управленска концепция за връщането на продуктите и опаковките от мястото им на потребление към мястото им на възникване, посредством редица дейности с цел постигане на ефективно използване на ресурсите, а оттам и цялостна ефективност на бизнеса в рамките на устойчивото развитие и кръговата икономика. Причините за възникване на обратната логистика са множество и могат да се обединят в три големи групи: икономически, екологични и социални, като по този начин се подчертава и връзката на обратната логистика с устойчивото развитие.

На следващо място в първа глава са обособени приликите и разликите на обратната логистика, в сравнение с останалите видове логистика, в резултат на което са открити следните по-важни аспекти: 1) обратната логистика може да се изследва на различни нива – самостоятелно предприятие, верига на доставка, затворена верига на доставка, група от предприятия, обединени по даден признак и дори отрасъл; 2) различията в обхвата на отделните видове логистика трябва да се обединят и преодолеят, защото може да се достигне до момент, в който обратната логистика замърсява много повече околната среда, отколкото да я опазва, т.е. да се получи противоречие между обратна логистика и зелена логистика; 3) в основата на различието между понятията логистика „напред“ и обратна логистика са особеностите на връщаните продукти и опаковки.

В последния параграф на глава първа са описани дейностите на обратната логистика и факторите, влияещи върху тях, като са формулирани следните по-важни изводи: дейностите по обратната логистика могат да се обединят в процеси; дейностите по обратната

логистика могат да се изучават от гледна точка на продукта и опаковката и от гледна точка на придобиването на стойността; факторите, действащи върху обратната логистика могат да се разделят според жизнения цикъл на нейното действие, а именно тук могат да се открият фактори, действащи по принцип и фактори, действащи при стартирането на програмата/дейностите по обратната логистика; факторите, влияещи върху обратната логистика, могат да се разглеждат като бариери и като мотиви, както и от гледна точка на устойчивото развитие.

Втора глава е подразделена също в три параграфа. В първия са разгледани различните приложни измервателни техники в областта на обратната логистика. След обстойния обзор на различните метрики, които могат да се използват при изучаване на обратната логистика, може да се посочи, че всяка от дейностите по обратната логистика предполага специфично измерване, в зависимост от конкретния аспект на самото изследване. Метриките, индикаторите и показателите за отделните дейности, са разнообразни. В повечето случаи при измерването авторите предпочитат да използват вариации на Ликертовата скала. Прилагането на този подход дава възможност за получаване на резултати, които се интерпретират добре от икономическа гледна точка.

Във втория параграф са синтезирани използваните методи при обработката на резултатите в съществуващите изследвания. Изследванията в областта на обратната логистика могат да се разделят в две големи групи – симулационни и емпирични. Симулационните са базирани на математическите методи в икономиката, а емпиричните на статистическите методи. Симулационните използват предимно количествени данни, а статистическите предимно качествени данни. От направения анализ личи, че обединението на тези две големи групи се осъществява чрез използването на case study, където авторите могат да използват и двата подхода едновременно.

Приложението на математическите методи при изследване на обратната логистика може да е насочено към: проектиране на веригата от процеси и дейности на обратната логистика; планиране на маршрута на върнатите продукти, оптимизиране избора на централизирано или децентрализирано връщане на продуктите, оптимизиране на каналите за обратна логистика, управление на запасите от върнати продукти, избор на пазари за реализация на върнатите продукти. Незасегнати и слабо засегнати са проблемите, свързани с оптимизиране на ефектите върху околната среда и устойчивото развитие.

Приложението на статистическите методи е свързано с вземане на решение на различни нива – стратегическо, оперативно и тактическо, както и търсене на взаимовръзки между отделни променливи или съвкупност от фактори, измерени предимно по субективен начин. Трябва да се отбележи, че в много малко случаи се използват количествени данни за статистически анализ. В повечето случаи се акцентира върху намеренията на мениджърите за опазване на околната среда и постигането на устойчиво развитие чрез внедряването на обратната логистика. Най-често използваните методи за оптимизация са: линейно, нелинейно и динамично програмиране, следвани от аналитични йерархични процеси, анализ на обхвата на данни и др.

В резултат на проучването в първите два параграфа на втората част и теоретичните постановки, разгледани в първа глава, в третия параграф е предложена адаптирана методология за изследване на обратната логистика чрез разработване на анкетна карта с девет раздела и методологическа рамка на изследването на възможностите за внедряване на обратната логистика в пет етапа. Формулирани са осем хипотези.

Трета глава е разделена в четири параграфа. В първи параграф е направен анализ на вътрешната среда на изследваните предприятия от гледна точка на внедряването на обратната логистика. В следващия е

описан жизненият цикъл на продуктите и степента им на изработка от рециклируеми и рециклирани материали. Третият параграф акцентира върху анализа на външната микрообкръжаваща среда и взаимоотношенията с контрагентите в нея. Последният параграф обхваща построяването на регресионни модели, с цел разкриване на съществуващи връзки и зависимости между проучваните аспекти на обратната логистика. Направеният емпиричен анализ на изследваните предприятия показва, че:

- По отношение на вътрешната среда съществуват следните проблеми: относителният дял на заетите в областта на обратната логистика е нисък; обратната логистика не присъства като елемент в организационно-управленската структура на предприятията; персоналят няма достатъчно добро ниво на образование по проблемите на обратната логистика; мениджърите на предприятията не са склонни да извършват инвестиции, свързани с развитие на обратната логистика и трудно избират партньори за тази цел. Заедно с проблемите могат да се посочат и следните положителни тенденции: мениджърите на предприятията имат информация за иновациите в областта на опазването на околната среда и смятат, че управлението им в тази насока е ефективно.

- По отношение на продуктите и опаковките могат да се открият следните възможности: предлаганият асортимент и опаковките до голяма степен са безвредни за околната среда и са направени от рециклируеми или частично рециклируеми материали. Основният проблем тук се корени в малките относителни дялове на продуктите и опаковките, направени отчасти или изцяло от рециклирани материали.

- По отношение на външната среда може да се посочи, че: изследваните предприятия не си партнират достатъчно със субектите в микрообкръжаващата ги среда, като единствено с предприятията по пласмента са установени по-добри взаимоотношения; при съизмерването с конкурентите става ясно, че без наличието на действия на конкурентите в

посока на внедряване на обратната логистика, е невъзможно анкетираните да рискуват и да инвестират в нещо, единствено с идеята за опазване на околната среда. По отношение на връзките и зависимостите при изследване на обратната логистика може да се обобщи, че като движеща сила за внедряване на обратната логистика следва да се разглеждат конкуренцията и отношенията с предприятията по пласмента.

Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове

1. Perkov, V. Linkages Betwin Strategy and Supply Chain in Retailing (Връзки между стратегията и веригата на доставки в търговията). *II Міжнародної науково-практичної конференції «Підприємницька модель економіки та управління розвитком підприємства»*, Житомир 6-8 листопада 2019 р., ЖДТУ, 2019, с. 650-653, ISBN: 978-966-683-534-8.

Основната цел в доклада е да се разгледат и да се обвържат теоретичните аспекти на стратегическата ориентация на предприемачите и управлението на веригата на доставки в търговията. За постигането на тази цел са поставени следните изследователски задачи: изясняване на предприемаческата стратегия, характеризиране на корпоративната и оперативната стратегия и стратегическия процес в управлението на веригата на доставки в търговията. В резултат на проведеното изследване може да се отбележи, че предприемаческата стратегия играе основна роля при определянето на корпоративната стратегия в търговията. Оперативната стратегия от своя страна спомага при изграждането на веригата на доставки в търговията. Отделено е внимание и на факта, че при вземането

на решения на корпоративно ниво е необходимо да се съблюдава концепцията за управлението на веригата на доставки в търговията.

2. Перков, В. Динамика на сезонността в туристическия бизнес.

Международна научнопрактическа конференция „Туризмът в новото хилядолетие – състояние и перспективи”, Свищов 11 – 12 октомври, Свищов, АИ "Ценов", 2019, с. 203 – 210, ISBN: 978-954-23-1764-7.

В настоящата разработка са разгледани теоретичните постановки, свързани със сезонността в туризма. Обобщени са негативните тенденции, породени от сезонността както за туристическия бизнес така и за околната среда и обществеността. Разгледани са различните методологии на изследване на сезонността като в проучването е приложен коефициент на Gini за отчитане на колебанията за 2012 г. и 2018 г. Факторите, които са изследвани, са приходи от нощувки в места за настаняване, относителна заетост на местата за преспиване, леглоденонощия в места за настаняване – общо и реализирани нощувки в места за настаняване – общо. Вследствие на направения анализ са открити по-важните изводи, свързани с негативното влияние на сезонността върху туристическия сектор и предизвикването на икономически и социално-културни дисбаланси; използваната методологическа рамка и резултатите, получени за коефициента Gini за двете сравнявани години 2012 и 2018, показва, че при два от показателите за туристическата индустрия се отчита намаление в сезонността, а при другите два – леко увеличение; с голяма амплитуда на вариране и съответно с нарастващи стойности на коефициента Gini са индикаторите – приходи от нощувки в места за настаняване и леглоденонощия в места за настаняване – общо.

3. Перков, В. Сравнителен анализ на необходимите логистични компетенции за развитие на женско предприемачество в Италия и България. *Международна научно-практическа конференция „Състояние и проблеми при управлението и развитието на селското стопанство”, Свищов 4 октомври 2019 г., Свищов, Академично издателство "Ценов", 2019, с. 170 – 175, ISBN: 978-954-23-1762-3.*

Приобщаващата политика и целенасочените действия на Европейския съюз в областта на предприемачеството, в частност на женското предприемачество, с оглед повишаване компетенциите на жените и изграждане на заетост и конкурентоспособност, провокират настоящото изследване. В разработката са разгледани различните логистични компетенции, необходими за развитие на женското предприемачество в областта на търговията и веригата на доставки. Построена е адаптирана рамка на изследването, като е направен сравнителен анализ на ключови логистични компетенции при стартирането на предприемаческа дейност в този сектор от нискоквалифицирани жени в Италия и България. Вследствие на емпиричния анализ е установено, че анкетираните жени от Италия имат по-висока средна оценка по всички заложи в анкетната карта логистични компетенции, в сравнение с тази на жените от България, откъдето идва и необходимостта от повишаване на логистичните компетенции на изследваните респонденти, желаещи да стартират бизнес в областта на търговията в нашата страна.

4. Перков, В. Сравнителен анализ на заетите в търговията с третично образование в България и Европейския съюз. *Международна научно-практическа конференция „Възможности за развитие на бизнеса – икономически, управленски и социални измерения”, Свищов 30 ноември, 2018 г., том II, АИ „Ценов”, 2018, с. 82 – 88, ISBN: 978-954-23-1734-0.*

Целта на настоящото изследване е да се представи идеята за третичното образование в теоретичен аспект и като термин с по-широк обхват от понятието „висше образование“. След изясняване на природата на „третичното образование“ са разгледани ползите от него за индивида и обществото. Емпиричният анализ е насочен към съпоставяне на относителния дял на заетите в науката и технологиите с третично образование в икономическа дейност „Търговия на едро и дребно; ремонт на моторни превозни средства и мотоциклети в Европейския съюз и България за периода 2008-2017 г. Направеният анализ показва, че за изследвания период 2008-2017 г. съществуват някои дискуссионни въпроси, отнасящи се до величината на относителния дял на заетите с третично (висше) образование в науката и технологиите на сектор „Търговия“ в България, която е с няколко пункта по-висока от тази в ЕС. Този феномен предполага, че след като равнището на заетите с третично образование в икономическа дейност „Търговия“ на България е по-високо, то това може да доведе до генерирането на повече иновации и патенти както в страната, така и на международно ниво, което не се потвърждава. На следващо място наличието на персонал, зает в областта на науката и технологиите, е предпоставка за привличането на чуждестранни и вътрешни инвестиции за иновации, което през последните години не се потвърждава. По този начин независимо от наличието на потенциал от високообразован персонал в икономическа дейност „Търговия“ на България, липсата на финансово стимулиране или много ниският му размер не компенсират усилията и инвестицията във висше образование, което е предпоставка за намалена мотивация.

5. Перков, В. Фактори, влияещи върху внедряването на обратната логистика: теоретичен преглед. *Международна научно-практическа конференция „Възможности за развитие на бизнеса –*

икономически, управленски и социални измерения”, Свищов 30 ноември 2018 г., том I, АИ „Ценов”, 2018, с. 100 – 106, ISBN: 978-954-23-1702-9.

Целта на настоящото изследване е да се представят и обобщят вижданията на авторите относно факторите, въздействащи върху мениджмънта при вземане на решение за внедряване практиките на обратната логистика. Съобразно целта в изложението са обособени критичните групи фактори и подфактори, действащи според йерархичното ниво на вземане на решение и преследване на целите, социалната система на устойчиво развитие и фактори на микрообкръжаващата среда. Отмненията на разгледаните автори се синтезират следните по-важни изводи относно факторите, действащи върху обратната логистика. Тези фактори се разделят според жизнения цикъл на действието обратната логистика, а именно тук могат да се открият фактори, влияещи по принцип и фактори, въздействащи при стартирането на програмата/дейностите по обратната логистика. Влиянието на факторите се степенува в съответствие с йерархичното ниво на вземане на решение и преследване на целите, като се открояват водещите фактори на стратегическо, тактическо и оперативно равнище.

6. Перков, В. Електронно интегриране на процесите във веригата на доставки в българските предприятия. *Сборник с доклади от международна научна конференция „Търговия 4.0 – наука, практика и образование”*, „Наука и икономика” ИУ - Варна, 2018, с. 226 – 234, ISBN: 978-954-21-0980-8.

В настоящата разработка е направен теоретичен преглед на идеите за развитие на управлението на веригата на доставки. След изясняване на теоретичните постановки са представени възможностите за електронна интеграция на процесите във веригата на доставки. В последния трети параграф, по данни от Евростат, е анализирана степента на интеграция на

процесите във веригата на доставка в българските предприятия. Емпиричният анализ е осъществен като са описани тенденциите в предприятията от нефинансовия сектор според големината на предприятието. След това е акцентирано върху предприятията от икономическа дейност „Търговия на едро и дребно; ремонт на моторни превозни средства и мотоциклети“. В обобщение на теоретичното и емпиричното изследване може да се посочи, че за ефективно и работещо управление на веригата на доставки е необходимо интегриране с партньорите, преминаващо през сътрудничество при проектирането на продуктите и бизнес процесите и подкрепено със споделяне на информация, необходима за осъществяването на координация и знание за действието на вътрешни и външни фактори. Емпиричният анализ показва, че делът на предприятията, изпращащи електронни фактури при воденето на електронен бизнес от типа „бизнес към бизнес“, подходящи за автоматизирана обработка, отбелязва ръст през изследвания период, като малкият бизнес изпреварва средния бизнес при интеграционните процеси във веригата на доставки.

7. Perkov, V. The Analysis of Corporate Social Responsibility through the Prism of Reverse Logistics (Анализ на корпоративната социална отговорност през призмата на обратната логистика). *В Міжнародноїнауково-практичної конференції «Формування ефективної моделі розвитку підприємства в умовахринкової економіки», 2-3 листопада 2017 Житомир, ЖДТУ, 2017, с. 529 – 532, ISBN: 978-966-683-486-0.*

Изследването е насочено към разкриване на връзката между дейностите, включени в процеса на обратна логистика, социалната устойчивост и корпоративната социална отговорност. Теоретичният анализ показва, че някои от авторите пишат дори за „логистична социална

отговорност“. Проведеното емпирично изследване е базирано на обобщени данни от проведено анкетно проучване сред български производствени и търговски предприятия. Направеният теоретичен и емпиричен анализ показва, че в областта на логистиката, в частност в обратната логистика, съществуват множество дейности, които могат да се възприемат като проявление на корпоративна социална отговорност. Емпиричното изследване сочи, че в изследваните предприятия съществува база за внедряване и използване на корпоративната социална отговорност при изграждането образа на компанията и на този етап анкетираните смятат, че в техните компании съществуват разписани правила, определящи обхвата на корпоративната социална отговорност. Когато се оценяват предприетите действия, в съответствие с корпоративната социална отговорност, голяма част от респондентите не могат да преценят доколко тяхното предприятие участва и подпомага опазването на околната среда и здравето на хората.

8. Перков, В. Сравнителни аспекти между обратната и зелената логистика. *Научна дискусия на тема „Мениджмънтът – реалност и бъдеще“*, Свищов 13-14 октомври 2017 г., АИ „Ценов“, 2017, с. 84 – 85, ISBN: 978-954-23-1375-5.

В настоящата разработка е направен опит да се анализират основните прилики и различия между обратната логистика и зелената логистика. Осъществен е сравнителен анализ на разглежданите понятия въз основа на определения, дадени от различни автори. От сравнението може да се заключи, че двата вида логистика могат да се разглеждат като управленски концепции за взаимодействие на предприятията с околната среда за достигане на по-високо равнище на екологичност и устойчиво развитие.

Различията се коренят в обхвата на целите и дейностите, които си поставят обратната и зелената логистика. Обратната логистика акцентира

върху жизнения цикъл на продуктите и опаковките, дейностите характерни за намаляване на замърсяването с отпадъци. За улесняване на дейностите по обратна логистика е необходимо създаване на взаимоотношения с клиентите и тяхното управление, както при връщане на продуктите, така и при закупуване на нови продукти за замяна на предадените. При обратната логистика е възможно да се използват варианти за повторно реализиране на върнати продукти, които след поправка и подновяване се подготвят за продажба на пазари от типа outlet.

Зелената логистика акцентира върху вредните емисии, опазването на почвеното плодородие, опазването на водите, биоразнообразието и намаляването на нивата на шум. От тази гледна точка зелената логистика обхваща и замърсяването, причинено от обратната логистика при транспортирането на продуктите от мястото на консумация до мястото на тяхното производство. Зелената логистика е насочена към проектирането на продуктите и използването на екологични материали за тяхната изработка, като по този начин тя акцентира върху превенцията за ограничаване на замърсяването.

9. Перков, В. Теоретичен преглед на методологическите аспекти при изследване на обратната логистика. *Сборник с доклади от международна научно-практическа конференция по повод 10-годишнината от създаването на специалност „Логистика” в Икономически университет – Варна „Съвременната логистика – бизнес и образование”, Варна, 19 – 20 октомври 2017 г., Унив. изд. ИУ - Варна, 2017, с. 404 – 415, ISBN: 978-954-21-0945-7.*

В настоящия доклад е направен обзор на различни методологически похвати, използвани при провеждането на икономически изследвания в областта на обратната логистика. Синтезирани са авторови мнения, които показват, че в научната литература по проблемите на обратната логистика

преобладава прилагането на математически методи и симулации, а емпиричните статистически изследвания са по-рядко срещани. В тази насока е установено, че чрез използването на case study едновременно могат да се прилагат както статистическите, така и симулационните методи. Приложението на статистическите методи е свързано с вземане на решение на различни нива – стратегическо, оперативно и тактическо, както и търсене на взаимовръзки между отделни променливи или съвкупност от фактори, измерени предимно по субективен начин. Трябва да се отбележи, че в много малко случаи се използват количествени данни за статистически анализ. В повечето изследвания се акцентира върху намеренията на мениджърите за опазване на околната среда и постигането на устойчиво развитие чрез внедряване на обратната логистика. Равнището на анализ и при двата типа изследвания е в следната градация – отделно предприятие, отделно предприятие като част от веригата на доставки, цяла верига на доставки, затворена верига на доставки, група от предприятия, обединени по определен признак в съответен отрасъл.

10. Перков, В. Влияние на транспортната логистика върху околната среда в България. *Десета международна научна конференция, посветена на 25-годишния юбилей на специалност „Бизнес логистика” в УНСС „Логистиката в променящия се свят”,* София 17-18 октомври 2016 г., Издателски комплекс - УНСС, 2016, с. 382 – 393, ISBN: 978-954-644-900-9.

Глобализацията в търговските отношения е предпоставка за изграждането на множество транспортни връзки, опосредстващи тези взаимоотношения. Един от съпътстващите ефекти, при осъществяване на транспорта, е замърсяването на околната среда. Целта на настоящата разработка е да се направи анализ на показателите, отчитащи замърсяването на околната среда от транспорта в България. При анализа са

използвани няколко групи показатели. Първата съдържа променливи, отчитащи нивата и динамиката на вредните емисии от транспорта, втората характеризира обема на извършените дейности от транспорта, а третата отразява степента на използване на алтернативни източници на енергия в транспорта. Резултатите от анализа могат да се използват при разработване на решения, свързани с устойчивото развитие на транспортната логистика, изразяващи се във фокусиране върху по-задълбочено анализиране на транспортната дейност и нейното стратегическо управление. Целта е намаляване на въздействието върху околната среда от логистични транспортни дейности. В нормативен аспект разработените национални стратегически документи са сравнително остарели и е необходимо да се направи оценка на постигнатото, като впоследствие трябва да се актуализират и действията, свързани с опазване на околната среда. Емпиричният анализ показва, че равнището на емисиите от парникови газове в еквивалент въглероден двуокис, изпуснати от сектор „Транспорт“, продължават да нарастват, но въпреки това са в границите, определени от ЕК за периода до 2030 г. Анализът на обема на извършените логистични дейности от транспорта показва, че движението на стоки поддържа постоянно равнище за изследвания период, докато превозите на пътници отчитат ръст, което е предпоставка за изпреварване на свободното движение на хора в ЕС спрямо свободното движение на стоки. Използването на енергия от възобновяеми източници в сектора на „Транспорта“ е сравнително ниско (под 6%), което трябва да е сигнал за институциите и предприятията, че в тази насока съществуват неразкрити и неизползвани възможности.

11. Перков, В. Бариери пред внедряване на обратната логистика в България. *Електронно списание „Диалог“*, 2016, бр. 4, с. 9-22, ISSN: 1311-9206, <https://www2.uni-svishtov.bg/dialog/title.asp?title=602>

В настоящата разработка е направен опит да се открият водещите бариери пред внедряването на обратната логистика в българските производствени и търговски предприятия. След теоретичен преглед на основни литературни източници са изведени девет бариери. На базата на анкетно проучване бариерите са ранжирани, съобразно мненията на респондентите. Бариерите за внедряване на обратната логистика и степента на важност на внедряването ѝ в предприятията са представени чрез двумерно разпределение. На следващия етап от анализа е изследвана връзката и посоката на влияние между променливите. Получените резултати показват, че обратната логистика е важна за осъществяването на по-екологосъобразни производства и търговия, но бариерите са относително непреодолими. Причините за това се коренят в държавната политика и неангажираността на мениджърите към проблемите, които могат да се решат чрез обратната логистика.

12. Перков, В. Анализ на туристическите атракции в религиозния туризъм. *Кръгла маса: „Специализирани видове туризъм – предизвикателства и перспективи”*. 3-4 юни 2016, Пловдив. Научни трудове. бр. LX, 2016, Академично издателство на АУ Пловдив, с. 205-210, ISSN: 1312-6318.

В България религиозни и духовни средища са църквите и манастирите. От туристическа гледна точка наличието на такива религиозни центрове предполага възникването на религиозна туристическа атракция. Туристическата атракция е в основата на разработване на туристическия продукт и дестинация. Основната цел на настоящата разработка е манастирите в България да се класифицират чрез използването на клъстерен анализ. Обект на изследването са манастирите, а предмет – класифицирането на манастирите в България по определени променливи. За постигане на целта са поставени следните изследователски

задачи: проучване на литературата по темата и класифициране на манастирите. Направеният анализ разграничава манастирите според статута, който имат в България – манастир, манастир-паметник на културата с местно значение и манастир паметник на културата с национално значение. Целогодишният достъп до манастирите също е от значение за тяхното функциониране. От статистическа гледна точка обособеният клъстер от само пет манастира, може да се изключи при следващи изследвания, като по този начин могат да се изследват обособените пет подклъстера в първия клъстер. При бъдещи изследвания могат да се добавят и други критерии от различни бази с данни. За да могат да се обособят сравнително еднородни групи от манастири, Министерство на туризма може да акумулира допълнителна информация, която да спомогне научните изследвания и развитието на туризма. Не на последно място, чрез подобни изследвания може да се спомогне при разработването на подходящ туристически продукт, като се акцентира върху определена група манастири, а впоследствие се обособи цяла дестинация.

13. Перков, В. Каузални икономически зависимости в туристическия сектор на България. *Туризмът в епохата на трансформация. Сборник с доклади от юбилейна международна научна конференция, посветена на 50-годишнината от създаването на специалност „Туризмът” в Икономически университет – Варна. „Наука и икономика” ИУ - Варна, 2015, с. 165-173, ISBN: 978-954-21-0864-1.*

В настоящия доклад е изследвано наличието на каузална зависимост между макроикономически променливи, описващи икономическите отношения в областта на туризма. Направен е графичен анализ на пет избрани икономически индикатора, характеризиращи развитието на туризма в България за периода 2008-2014 г. Анализирани са тенденциите в избраните показатели, като впоследствие част от тях са дефлирани, след

което динамичните редове са сезонно изгладени. На последния етап, чрез методологията, предложена от Грейнджър, е извършено тестване за наличие на причинно-следствени връзки и зависимости между тях.

Направеният анализ показва, че между изследваните показатели за периода 2008 – 2014 г. съществуват каузални зависимости при различен лагов порядък. Може да се направи заключението, че преките чуждестранни инвестиции в сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“ имат водещ характер, на второ място е индикаторът брой на чуждестранните туристи, посетили България, а на трето са приходите от пътувания на чуждестранни туристи в България и разходите за туристически пътувания на българи без туристически пакет, като впоследствие те оказват влияние върху индекса на оборота в сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“.

14. Перков, В. Сравнителен анализ на ефективното използване на ресурсите в Европейския съюз. *Международна юбилейна научно-практическа конференция „Европейски практики и национални рефлексии в планирането“*, Свищов, 24-25 април 2015 г. Сборник доклади. Том II, АИ „Ценов“, Свищов, 2015, с. 211-218, ISBN: 978-954-23-1079-2.

Броят на населението през изминалия XX век постоянно нараства, това води до увеличение на добива и потреблението на изкопаеми горива и материални ресурси, а предприятията отделят все повече средства за закупуването на суровини. Тези факти мотивират целта на настоящото изследване, а именно – извършване на сравнителен анализ на ефективното използване на ресурсите от страните-членки на Европейския съюз (ЕС). За постигането на целта са формулирани следните задачи: първо, проучване на теоретичните разработки, свързани с използването на ресурсите; второ, анализиране на приетите стратегии и инициативи за ефективно използване на ресурсите в ЕС; трето, съпоставяне на индикаторите, описващи

ефективното използване на ресурсите в отделните страни-членки. От направения анализ могат да се формулират следните изводи, отнасящи се за България: първо, ефективността на използване на материалните и енергийните ресурси в България е сравнително ниска; второ, равнището на рециклиране на битовите отпадъци също е относително ниско, но там може да се отчете видим напредък; трето, индексът на екоиновации е най-ниския в ЕС, а относителният дял на приходите от еко-данъци е един от най-високите. Вследствие на това българската икономика все още е сравнително неконкурентоспособна, неизползваща ефективно материалните ресурси, влагаща голямо количество енергия при производството на продукти. Средното равнище на рециклиране на битовите отпадъци, внедряването на екоиновации и голямата енергоемкост при производство, предполагат и големия относителен дял на приходите от еко-данъци в общия обем на данъчните приходи. Това показва, че България изпитва затруднения при т.н. трансформация на икономиката към устойчив растеж.

15. Перков, В. Логистичният мениджмънт: теоретични проблеми и перспективи. *Регионални и глобални изменения на търговията. Сборник доклади от международна научна конференция по случай 60 години от създаването на катедра „Икономика и управление на търговията” и 65 години от създаването на специалност „Икономика на търговията” при Икономически университет – Варна, 18 октомври 2013 г. „Наука и икономика” ИУ - Варна, 2013, с. 600-609, ISBN: 978-954-21-0667-8*

Навлизането на логистиката във всички сфери на икономиката и нейното разглеждане като един от основните фактори за повишаване на конкурентоспособността в организациите пораждаат необходимостта от управление на процесите, дейностите и взаимоотношенията, които тя генерира. Целта на настоящото изследване е да се характеризира

природата на логистичния мениджмънт. За постигането на целта е направен теоретичен обзор на възгледите на автори, работещи върху проблематиката, свързана с логистичния мениджмънт и са открити някои от дискуссионните области. На база на проучената литература могат да се обособят следните дискуссионни области, свързани с логистичния мениджмънт – обект на изследване – корпорации и малък и среден бизнес, формализиране на логистичния мениджмънт, природата на логистичния мениджмънт и управленски функции и логистичен мениджмънт – изясняване на взаимовръзката между управленските функции на логистичния мениджмънт и изпълняваните стратегически, тактически и оперативни цели.

16. Perkov, V. The Effect of the Economic Crisis on Bulgarian Households Savings in Deposit Accounts (Влияние на икономическата криза върху спестяванията в депозити на домакинствата в България). *VI Международная научно-практическая конференция „Инновации в технологиях и образовании”. Сборник статей. Часть 3, 17–18 мая 2013 г., Белово, Россия, Изд-во филиала КузГТУ в г. Белово, Россия; Изд-во ун-та «Св. Кирилла и Св. Мефодия», Велико Търново, България, 2013, с. 108-112, ISBN: 978-5-89070-920-2.*

Настоящият доклад разглежда ефекта от избрани индикатори върху нивото на спестяване в депозити на домакинствата. Изследването е базирано на теоретично и емпирично проучване и включва графичен анализ и регресионен модел на променливите. Резултатите от проучването позволяват да се формулира заключението, че спестяванията на домакинствата, изразени чрез данните за техните депозити, са положително корелирани с БВП и с очакванията на потребителите за финансовото състояние за следващите 12 месеца и отрицателно корелирани с индикатора за доверието на потребителите, с очакванията на

потребителите за спестяванията през следващите 12 месеца и със заетостта в икономиката. Следователно може да се обобщи, че доходите на домакинствата влияят върху равнището на депозитите, но не и върху очакванията за спестяване. Най-големият отрицателен коефициент е за променливата на индикатора за доверието на потребителите, което може да се счита като индикатор за наличие на несигурност в икономиката на България.

17. Перков, В. Роля на обратната логистика при управлението на отпадъците от опаковки. *Търговията – минало, настояще и бъдеще. Сборник доклади от юбилейна международна научна конференция, 11 – 12 април 2013 г.,* София, Издателски комплекс - УНСС, София, 2013, с. 169-174, ISBN: 978-954-644-438-7.

В настоящата разработка е поставена цел за изясняване на мястото на обратната логистика при управлението на отпадъците от опаковки. За нейното постигане са определени следните задачи: изясняване на теоретичните основи и дейности на обратната логистика; разглеждане на нормативната база, отнасяща се до управлението на отпадъците от опаковки; емпирично проследяване тенденциите при управлението на отпадъците от опаковки.

В резултат на проведения анализ на теоретичните постановки, нормативната уредба и емпиричните данни, са формулирани следните изводи: 1) обратната логистика обхваща множество дейности по придвижването на продуктите и опаковките от потребителите до производителите, като една част от тях се връща отново на пазара след определени манипулации, а друга продължава своя път до местата за изгаряне или изхвърляне; 2) действащата в България нормативна уредба, свързана с отпадъците, е съобразена с директивите на Европейския съюз; 3) наличните емпирични данни, относно отпадъците от опаковки, са

недостатъчни и несъпоставими за по-задълбочено изследване, но целите за устойчиво развитие на икономиката могат да се постигнат чрез намаляване на потребените количества опаковки на глава от населението и ръст в относителния дял на оползотворените опаковки.

18. Перков, В. Детерминанти на показателя на доверие в търговията на дребно. *20 години инвестиция в бъдещето. Юбилейна международна научно-практическа конференция*, 18 – 19 май 2012 г. Велико Търново. ГорексПрес, София, 2012, с. 379-385, ISBN: 978-954-616-221-2.

В настоящата разработка са изследвани някои от проблемите, затрудняващи дейността на предприятията в търговията на дребно – търсене, конкуренция в бранша и несигурност в икономическата среда. Като зависима променлива е използван показателят на доверие в търговията на дребно. Този индекс е съставен и отразява възприятието на мениджърите за няколко индикатора, отразяващи бизнес тенденциите в тази икономическа дейност. Използвани са данни от бизнес наблюденията на Националния статистически институт (НСИ), като е обхванат периода от 2003 г. до 2012 г. На базата на направения графичен и емпиричен анализ са формулирани следните изводи: първо, проблемите в търсенето и несигурността са с ясно изразена противоположна тенденция спрямо показателя на доверие в търговията на дребно, което се потвърждава и от отрицателния знак пред корелационните и регресионните коефициенти; второ, проблемите, свързани с конкуренцията в условията на икономическа криза, се запазват почти на едно ниво, като за целия период може да се отбележи дори лек спад. Посоката на действие на изследваната променлива съвпада с тенденцията на показателя за доверие в търговията на дребно (зависимата и независимата променлива имат един и същ знак), което може да се дължи на собствените преценки на мениджърите за

позиционирането на тяхната организация в конкурентната среда; трето, при тенденция, клоняща към намаляване на проблемите с конкуренцията и увеличаване на проблемите с несигурността, може да се допусне, че факторите, възприети като несигурност, се коренят в макроикономическата среда извън отрасловата конкуренция.

19. Перков, В. Изследване на взаимоотношенията доставчик - производствено предприятие във винопроизводството. Логистиката настояще и бъдеще. Доклади от Осмата юбилейна международна конференция „Логистиката в променящия се свят” (Теория, практика, обучение), УНСС, София, 18 ноември 2011, ИБИС, София, 2011, с. 143-151, ISBN: 978-954-9321-88-3.

В условията на икономическата криза и бързо променяща се среда, изграждането на дългосрочни и сигурни взаимоотношения между контрагентите на пазара е в основата на постигането на организационните цели. Изследването върху проявлението на тези връзки и взаимоотношения може да спомогне при преодоляването на възникнали конфликтни ситуации в процеса на реализация на стоките. Обектът на изследването са винопроизводствените предприятия в България. Предметът на настоящата разработка е теоретично и емпирично изследване на взаимоотношенията между винопроизводствените предприятия и техните доставчици в условията на икономическа криза. За постигането на целта са формулирани следните задачи: теоретично изясняване на взаимоотношенията между продавачите и купувачите; изграждане на подходяща методология; анализ на получените резултати с цел очертаване на изводи и препоръки.

От направения теоретичен и емпиричен анализ на взаимоотношенията между винопроизводителите и техните доставчици са изведени определени заключения. Формирането на взаимоотношенията между продавач и купувач в теоретичен план се развиват във времето и

могат да се разглеждат като процес. Този процес се състои от пет фази, които са свързани както с жизнения цикъл на самите организации, така и с жизнения цикъл на техните взаимоотношения, в зависимост от целите им. В теоретичните постановки се отделя голямо внимание на последните две фази: дългосрочните отношения и обвързването. Мениджърите на изследваните предприятия от българската винарска индустрия възприемат подход на създаване на дългосрочни, стабилни и сигурни взаимоотношения със своите доставчици, подсигурени с подписването на дългосрочни договори. Забавянето на плащанията е по-често срещано явление, отколкото забавянето на поръчките, което показва, че в условия на криза има незначително забавяне на паричните потоци. Независимо от възприятието на мениджърите, че техните взаимоотношения с доставчиците са дългосрочни, стабилни и сигурни, формално изградени чрез сключени дългосрочни договори, ангажираността на доставчиците с разработването на нововъведения, е предимно ниска.

Препоръките за подобряване на взаимоотношенията и прерастването им в нови организационни структури с по-висока конкурентоспособност включват: на базата на сключените договори следва да се обособяват партньорства и бизнес алианси или клъстери, а стратегическото ориентиране да се свързва с решението „направи или купи“; да се създаде ефективна система за контрол върху доставките и своевременно извършване на плащанията, с цел подобряване на размера на оборотните средства на доставчиците; включване на доставчиците при изграждането на стратегията за иновационно развитие на винопроизводственото предприятие, на базата на редуциране броя на доставчиците и избор на стратегически доставчици.

20. Перков, В. Анализ на бизнес тенденциите в търговията на дребно. *Международна юбилейна научна конференция „Икономиката и управлението в XXI век – решения за стабилност и растеж”, 8-9.11.2011 г. Сборник доклади.* Том 4. Свищов, АИ „Ценов”, 2011, с. 353-360, ISBN 978-954-23-0680-1 (т. 4).

В настоящата разработка са анализирани някои основни показатели на Националния статистически институт (НСИ), свързани с възприятията на мениджърите на предприятия в търговията на дребно за настъпващите промени в отрасъла. Използвани са променливи, отразяващи представите на ръководителите за миналото, настоящото и бъдещото състояние на отрасъла, т.е. неколичествени данни. На база на посочената информация е направен опит да се очертаят тенденциите в развитието на търговията на дребно и да се разкрият връзките между неколичествените и количествени измерители, като индекс на оборота в икономическата дейност „Търговия на дребно”. Анализът се основава на месечни данни за периода 2000 – 2011 г.

Тестваните регресионни модели описват в различна степен взаимовръзката между индекса на оборота в търговията на дребно и включените променливи, но показват силна корелационна зависимост между независимите и зависимата променливи. Представите на мениджърите, за миналите и настоящите събития в изследваната сфера, отразяват по-добре тенденциите и колебанията в индекса на оборота на търговията на дребно. Визията на мениджърите за развитието в търговията на дребно се базира върху очакванията за продажбите през следващите три месеца и очаквания за поръчки към доставчиците през следващите три месеца, но в същото време те не могат да бъдат водещи при определянето на бъдещото движение на индекса на оборота в търговията на дребно.

Студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове

1. Перков, В. Възможности за внедряване на обратната логистика в България. *Алманах научни изследвания.* Том 24, Част II, АИ „Ценов”, Свищов, 2017, с. 122-148, ISSN: 1312-3815.

Целта на изследването е да се разкрият възможностите за внедряване на обратната логистика от предприятията в България. За постигането на целта са формулирани следните задачи: изясняване същността на понятията; адаптиране и прилагане на методика за изследване на възможностите за внедряване на обратната логистика в предприятията; определяне степента на важност на обратната логистика; провеждане на графичен и корелационен анализ на дългосрочните цели и изясняване ролята на обратната логистика в стратегията за развитие на предприятията; определяне и анализ на мотивите и бариерите пред внедряване на обратната логистика. Основната теза е, че внедряването на обратната логистика от българските предприятия не е приоритет в целите и стратегиите на висшия мениджмънт, поради съществуващи външни и вътрешни бариери и в бъдеще ще се възприема като възможност за по-ефективното използване на влаганите ресурси и постигане на устойчив растеж.

Резултатите показват, че изследваните субекти не могат еднозначно да определят ролята на обратната логистика за постигане на дългосрочните им цели и това рефлектира върху разработването на техните стратегии. От гледна точка на оперативните стратегии, отговорите на респондентите представляват двуполюсен модел и в четирите обособени направления. При анализа на ранжирането на ролята на обратната логистика в маркетинговите стратегии, водеща е възможността за възвръщане на част от стойността; на следващо място е подобряването на взаимоотношенията

с клиентите и на трето място е възприемането на обратната логистика, като конкурентно предимство.

Мотивите за внедряване на обратната логистика в българските предприятия се обособяват в три групи – обществени, маркетингови и резултативни, а водещите външни бариери са „Липсата на данъчни преференции“ и „Административните спънки от институциите“. Основната вътрешна бариера е „Недостатъчната ангажираност на мениджмънта“.

2. Перков, В. и др. Усъвършенстване на обучението по търговия и туризъм чрез прилагане на информационни и комуникационни технологии. Съавтори: Любка Илиева, Венцислав Перков, Пламен Кънев, Милен Сакакушев, Марияна Матева, Наталия Николова. *Алманах научни изследвания*. Том 24, Част II, АИ „Ценов“, Свищов, 2017, с. 374-402, ISSN: 1312-3815.

Участието на гл. ас. д-р Венцислав Перков в написването на студията е т. 3, с. 393-400.

Основната цел на проучването е провеждане на ситуационен анализ на прилаганите информационни и комуникационни технологии в обучението на студентите в трите образователни степени. Застъпената теза е, че в условията на високотехнологично икономическо развитие все повече нарастват изискванията към специалистите по търговия и туризъм, поради което се налага осигуряване на достъп до информационно-образователни ресурси, разширяващи теоретичното и практическото познание на търговската и туристическата теория и практика във всички степени на висшето образование.

Авторовото участие в публикацията е свързано с дидактическите възможности на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) за подобряване на подготовката и обучението на докторанти. В първия подпараграф са разгледани целите на обучението, ролята на ИКТ и са

изяснени дидактическите принципи. В резултат на това е достигнато до извода, че изясняването на природата на инфраструктурата и цифровото съдържание, заедно с ролята на ИКТ в образованието и прилагането на дидактическите принципи за обучение в докторантурата, са добра основа за изграждане на интерактивен процес на придобиване на знания, умения и компетенции у докторантите.

Във втория подпараграф към т. 3 е отделено внимание на проучването на информационните източници с помощта на ИКТ, като е изяснено, че то се свежда до използване на хипервръзки към електронни обучителни материали. Проучени са базите с източници с дигитално съдържание на Science Direct и EBSCO и в табличен вид са систематизирани по-важните списания с отворен достъп и пълен достъп до текста на разработки с тематична насоченост към търговията и туризма.

В третия подпараграф е изяснено приложението на интерактивните методи в обучението на докторантите: проблемно-базираният метод и проектният метод. Освен това са представени възможностите за провеждане на анкетни проучвания, набиране на статистически данни за изследванията и използването на специализиран софтуер за тяхната обработка.

В последния четвърти подпараграф са посочени възможностите за използване на ИКТ при дисеминация на резултатите от дисертационните трудове на обучаваните докторанти.

3. Перков, В. Класификация на европейските държави според степента на развитие на електронната търговия от типа "Бизнес към бизнес". *Годишник. Стопанска академия Д. А. Ценов - Свищов*, 2016, бр. CXIX, АИ „Ценов”, 2016, с. 241-278, ISSN:0861-8054.

В разработката са проучени различни авторови мнения, които са обобщени и е формулирано определение за електронната търговия (е-

търговия) от типа „бизнес към бизнес“ (B2B). В резултат на това са възприети три теоретични критерия, отразяващи степента на развитие на е-търговията в отделните европейски държави. Критериите са: осъществяване на е-търговия B2B, дълбочина на проникване на технологиите и влияние на електронната търговия върху резултатите на предприятията. Критериите обхващат осем променливи, от които в началния етап от изследването отпадат две. В анализа са включени 22 европейски държави – 21 от Европейския съюз и Норвегия.

С променливите, участващи в горепосочените критерии, е извършен клъстерен анализ с цел класифициране на европейските държави за две години – 2010 и 2014 г. Резултатите от клъстерния анализ за 2010 г. показват, че е-търговията от типа B2B в отделните държави е на различни нива. Образованите седем статистически значими клъстера показват голяма фрагментация между отделните държави от гледна точка на внедряването на е-търговията от типа B2B. Заключениета от направения анализ свидетелстват, че степента на развитие на е-търговията на географски принцип продължава да е различна, а именно – част от държавите от северна Европа и Скандинавските държави са водещи в областта на е-търговия от типа B2B, а южните европейски държави и новоприсъединилите се към ЕС – изостават в това отношение.

Извършената класификация за 2014 г. показва, че е налице сближаване в степента на развитие на е-търговия от типа B2B между европейските държави. Това заключение се подкрепя от обединяването на клъстерите и свеждането им до три.

4. Перков, В. и др. Възможности за усъвършенстване управлението на взаимоотношенията с търговските посредници в условията на икономическа криза. Съавтори: Марияна Божинова, Венцислав Перков, Адриан Ченков. *Алманах научни изследвания. СА Д. А.*

Ценов - Свищов, 2011, Том 15, АИ „Ценов”, 2011, с. 668 – 701, ISSN: 1312-3815.

Участието на гл. ас. д-р Венцислав Перков в написването на студията е т. 3, с. 678-683.

В настоящото изследване стратегията за управление на взаимоотношенията с клиентите е пречупена през призмата на взаимоотношенията с търговските посредници в условията на икономическа криза. От тази гледна точка методиката за оценка на взаимоотношенията с търговските посредници акцентира върху управлението на финансовите взаимоотношения, стимулиране и мотивиране на посредниците за ефективна работа. Вследствие на това са формулирани препоръки за усъвършенстване управлението на взаимоотношенията между винопроизводители и търговски посредници.

Авторовото участие е свързано с анализа на взаимоотношенията доставчик-производител във винопроизводството. За целта първо е направено описание на подготвената анкетна карта и последователността на обработката. Информацията е представена нагледно чрез таблици и фигури. Основните изводи са, че: първо, мениджърите възприемат своите взаимоотношения като стабилни, дългосрочни и сигурни и второ, винопроизводителите работят в сравнително коректна среда при спазване на поетите ангажименти.

24.01.2020 г.,

Свищов

Кандидат по конкурса:.....

(гл. ас. д-р В. Перков)